

२७ भाषांच्या जाणकार : आधुषी दातार

माथुरीताई म्हणतात की भाषासेवेचा व्यदसाय जेव्हा मी नव्याने सुरू केला होता तेव्हा सरोच साशक होते. मात्र एक

माथुरी दातार मूळच्या पुण्यातल्याच. डॉ. नलकरांच्या त्या कन्या. सात भाऊ व एक बहीण अशा मोताबक्यात या सगळ्यात धाकट्या. पुण्यातल्या मॉडर्न हायस्कूल व नंतर पुणे विद्यापीठातून त्यांच शिक्षण झालेले. फ्रेंच, इंग्रजी, मानसशास्त्र व भाषाशास्त्र या विषयांचा मनसोक्त अभ्यास करीत त्यांनी अखेर भाषाशास्त्रात एम. ए. केलं. एम. ए. करीत असतानाच दोन शाळांमध्ये फ्रेंच शिकवण्याची त्यांना संधी मिळाली. ती जणू काही माथुरीताईच्या भावी जीवनाची सुरुवात होती.

या दरम्यानच माथुरीताईचा केव्रीय गुन्हे अन्वेषण खाल्यात नोकरी मिळाली. मुंबई विभागात त्यांची नियुक्ती झाली होती. निरनिराळ्या देशांतल्या गुन्हेगारांच्या तपासकामात त्या गुन्हेगारांशी त्यांच्या भाषेत बोलून मर्म काढून देणं, हे माथुरीताईच्या कामाचं थोडक्यात स्वरूप होतं. ही नेकेरी पाच वर्षे केल्यावर त्यांना संसार, मुलंबाळं यांच्या व्यापात पुढे मुंबई-पुणे प्रवासाची दगदग झेपेना. दररोज केवळ प्रवासात सुमार आठ ते नऊ तास वाया जात. त्यापेक्षा पुण्यात स्थायिक होऊनच या वेळेचा अधिक सदुपयोग करता येईल, अशा विचारांनं त्यांनी ही नोकरी सोडली.

हे सगळं घडत असताना केवळ नवी भाषा शिकवण्याची तीव्र ओढीतून त्यांना फ्रान्सला जायची संधी मिळाली. फ्रेंच भाषा शिकत असताना 'फ्रेंड्स ऑफ पॅरिस' नावाच्या एका संस्थेशी त्या समरस झाल्या होत्या. या संस्थेच्या माध्यमातून भारत व फ्रान्स दरम्यान लोकांचं सांस्कृतिक आदान प्रदान घडवले जाई. तेव्हा भारतात आलेल्या फ्रेंच पाहुण्यांना भारतीय व त्यातूनही मराठ्यांच्या संस्कृतीची माहिती देण्याचं काम माथुरीताई करत असत. कधी सगळीं काढून, कधी नऊवारी नेसून, कधी मराठ्यांशीही नेऊन त्या तपशीलवार माहिती सांगायच्या. सदर संस्थेच्या माध्यमातून भारतातून पहिला गट फ्रान्सला पाठवण्यात आला तेव्हा माथुरीताईचा त्यात आवर्जून समावेश

एक नव्हे, दोन नव्हे तर चवक २७ भाषा जाणणं म्हणजे काही साधी गोष्ट नाही. बरं, या भाषा नुसत्या जुनबी माहीत आहेत असं नाही तर माथुरी दातार या सर्व भाषांमध्ये व्यावसायिक भाषांतर करून देतात. काम एखाद्या यंत्रसामग्रीच्या माहिती पत्रकातले तांत्रिक शब्द समजावून सांगण्याचं असो की एखाद्या परदेशी कंपनीशी आर्थिक बाबींवर बोलण्याचं असो, माथुरीताईच्या मदतीनं असे अनेक व्यावहारिक प्रश्न असंख्य लोकांनी आतापर्यंत सोडवले आहेत.

भारतीय कंपन्यांशी व्यवहार करताना मला संबंधित भाषा येत असल्यानं स्थानिक लोकांना चांगल्या प्रकारे मदत करता आली. कोणी भारतीयवांची फसवणूक केली असती तर ती टाळता आली शिवाय हेच भाषांतरांचं काम त्या देशातल्या लोकानी इंग्रजीतून करून दिले असतं तर त्यांचा मेहेनताना प्रचंड प्रमाणात घेतला असता. तेवढं चलन भारतातून परदेशात गेलं असतं. मी केलेल्या कामामुळे व आता माझे विद्यार्थी करत असलेल्या याच प्रकारच्या कामामुळे या सदभक्तल्या सेवेसाठी लागणारा पैसा देशातच राहतो आहे. मी याबद्दल पूर्ण समाधानी आहे.

कामातून देशसेवा

माथुरीताई म्हणतात की

निरनिराळ्या देशांमधल्या कंपन्यांनी

अरेबिक, 'हंगेरियन, इंडोनेशियन, डच, जर्मन, स्विश, बल्गेरियन, चीनी, इटॅलियन, जपानी, नॉर्वेजियन, पोलिश, स्वीडिश, पोर्तुगीज, बेक, फ्रेंच, पर्शियन, युगोस्लाव्हियन या परदेशी भाषांच्या बरोबरीने संस्कृत, तामिळ, गुजराथी, काश्मिरी, हिंदी, तेलगू, मल्याळम, उडिया, कानडी, पंजाबी व बंगाली एवढ्या मोठ्या संख्येने भारतीय भाषाही अवगत असलेल्या माथुरीताईचा उत्साह अजूनही नव्या नव्या भाषा शिकण्याबद्दल तेवढाच टिकून आहे. या भाषांचा उपयोग प्रामुख्याने निरनिराळ्या कंपन्यांसाठी वार्षिक अहवाल, जाहिरातींचा - मजकूर, माहितीपत्रक, करारपत्र, फ्रिल्ससाठी लागणारं डव्हिन बरीरे कामांसाठी त्या करत असतात. बहुतराष्ट्रीय कंपन्यांची भारतात गुंतवणूक वाढायच्या काळात तर माथुरीताईच्या कामाला फारच मोठं महत्त्व प्राप्त झालं.

काळ काम केले. तेव्हा पहिलेचहितलं काम त्यांच्याकडे आले होते ते भारत देशी इलेक्ट्रिकल्स लिमिटेड या प्रख्यात कंपनीकडून. चौदाशे पानांचा तो फ्रेंच भाषेतला तांत्रिक मजकूर होता. महिन्याभरात त्याच इंग्रजी भाषांतर करून द्यायचं होतं. अशक्य काहीच नसतं, हे ब्रीद स्वीकारलेल्या माथुरीताईनी ते काम यशस्वीपणे पार पाडलं.

त्याच काळात कंपनीच्या व्यवस्थापकाकडून माथुरीताईना असं सुचवण्यात आलं की, त्यांनी व्यवस्थापन शास्त्राचीही माहिती करून घेणं हे कंपनी व त्यांना स्वतःलाही उपयुक्त ठरू शकेल. झालं! माथुरीताईनी संबंधित अभ्यासक्रमसाठी नाव नोंदवत तेव्हा त्यांच्या यजमानांनीही सक्तीय पाठिंब्या म्हणून स्वतःच नाव नोंदवत. अशा रीतीने जोडीने त्यांनी तो अभ्यास व पुढे कितीतरी व्यावसायिक जबाबदाऱ्या परसरांच्या सोबतीने

नीला शर्मा